

Upphandling till samhällsviktig verksamhet

Avropadagen

26 maj 2023

Jan-Olof Olsson, MSB

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

BEREDSKAP FÖR KRISER OCH KRIG

Foto: Pavel Koubek

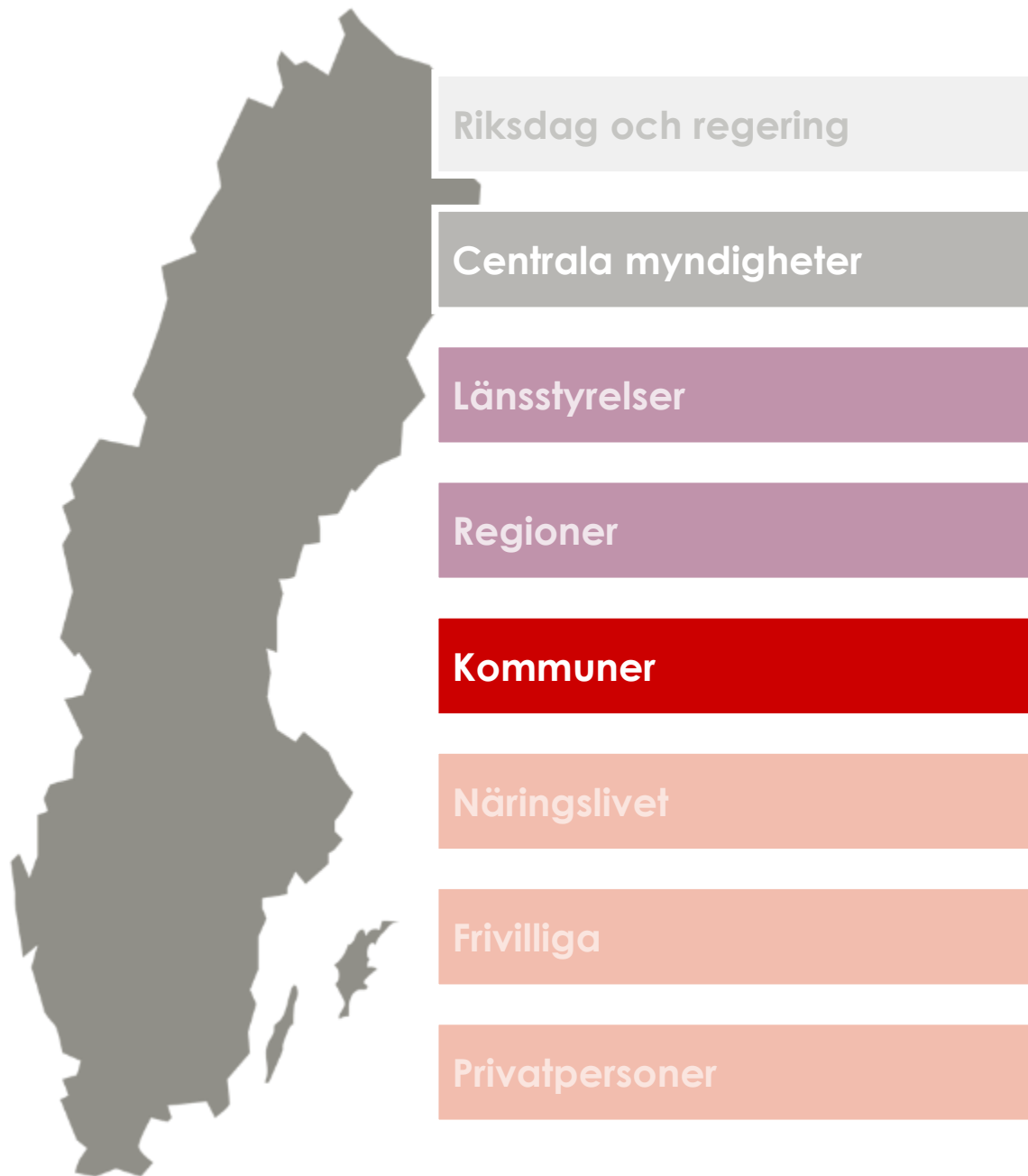
MÅLET FÖR DET CIVILA FÖRSVARET

- värna civilbefolkningen
- **säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna**
- **upprätthålla en nödvändig försörjning**
- bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan
- bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred
- med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser

STATLIGA MYNDIGHETERS ANSVAR

KOMMUNER

Ska minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera kris-situationer i fredstid såväl som en grundläggande förmåga till civilt försvar.

Vad är samhällsviktig verksamhet?

Med samhällsviktig verksamhet avses verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet. Verksamhet, tjänst eller infrastruktur inkluderar anläggningar, processer, system och noder.

Samhällsviktig verksamhet utgör grund för prioritering av samhällets resurser vid olika händelser, t ex pandemi, strömavbrott, skogsbrand eller höjd beredskap.

All verksamhet som är viktig för totalförsvaret är samhällsviktig verksamhet.

All samhällsviktig verksamhet ska vara motståndskraftig!

58 VIKTIGA SAMHÄLLSFUNKTIONER - remissversion

Huvudsaklig hemvist i sektorer

- Avfallshantering och säker destruktion
- Avlopp
- Betalningsförmedling
- Digitala plattformar, informationssystem och tjänster
- Djurens hälso- och sjukvård
- Dricksvattenförsörjning
- El
- Elektroniska kommunikationsnät- och tjänster
- Energigas
- Finansiell stabilitet
- Finansiering av offentlig verksamhet
- Fjärrvärme och fjärrkyla
- Flytande drivmedel och bränslen
- Försäkring
- Försörjning av sjukvårdsprodukter
- Grunddata
- Hälso- och sjukvård
- Kollektivtrafik
- Kontroll, skydd och övervakning av Sveriges gränser
- Landtransporter
- Livsmedelstillverkning
- Livsmedelsdistribution
- Livsmedelssäkerhet inklusive dricksvatten
- Lufttransporter
- Läkemedelsförsörjning
- Måltidsverksamhet
- Post
- Primärproduktion livsmedel
- Rymdbaserade elektroniska kommunikationsnät- och tjänster
- Räddningstjänst
- Sjötransporter
- Skydd av civilbefolkningen
- Skydd av samhällsviktig verksamhet
- Socialtjänst
- Smittskydd
- Sparande, finansiering och finansiell riskhantering
- Tandvård
- Terminaler
- Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet
- Utbetalningar av statliga ersättningar

Ingen huvudsaklig hemvist

- Bygg och anläggning
- Eftergymnasial utbildning och forskning
- Elektronisk legitimering och underskrift
- Handel
- Hantering av avlidna och begravningar
- Industri
- Kulturarv
- Utrikeshandel
- Allmänna val
- Nyheter och granskande journalistik

Huvudsaklig hemvist hos en beredskapsmyndighet

- Barnomsorg
- Beredskap och krishantering
- Personalförsörjning under höjd beredskap
- Psykologiskt försvar
- Utb för barn och unga

Särskild ställning

- Styrning, ledning och förvaltning
- Militärt försvar
- Parlamentarisk process

Hur säkerställer NI att Ert viktiga fungerar?

Fota Anders Heyle, MSB

Upphandling till samhällsviktig verksamhet

– en vägledning

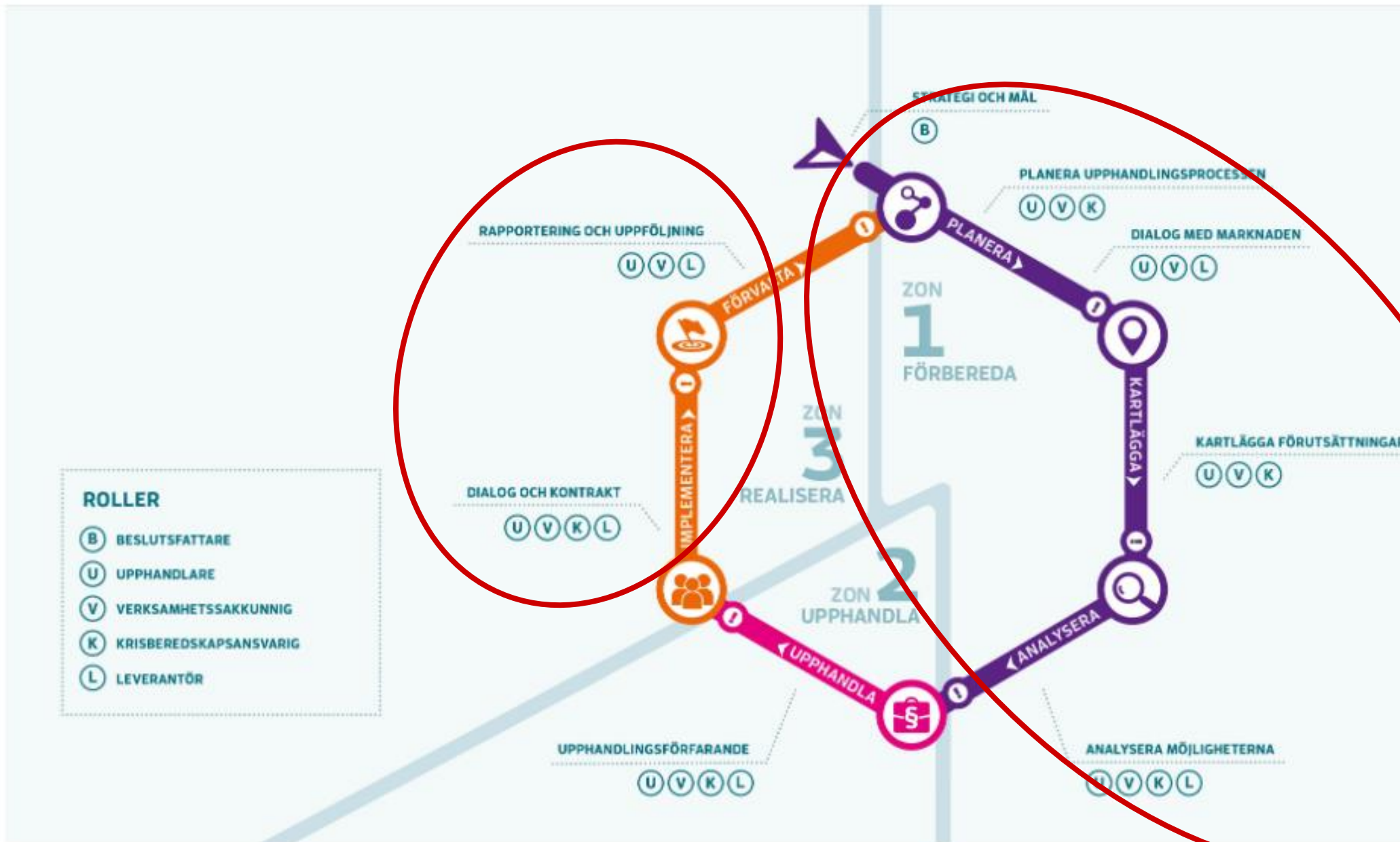
Innehåll

- Grunder i krisberedskap och identifiering av SVV
- Grundläggande förutsättningar och lagstiftning för myndighetens inköp
- Hur krisberedskap kan inkluderas i inköpsprocessens olika steg
- Aktörsexempel
- Andra vägledningar och stöd

MSB1275

Planeringsförutsättningar:

- Internationell handel- ni får inte allt i de volymer ni behöver
- Nationell handel- ni får inte allt i de volymer ni behöver
- Transporter går inte som normalt
- Störda publika elektroniska kommunikationer, inkl tid/takt
- EI/ VA/ Värme/ Drivmedel/ Bränslen- det blir störningar
  - Ex drivmedel, ta fram en plan B för 80%, 50%, 0 % tilldelning
- Personal, krigsplacerade hos andra, väljer annan lösning.
- 10-30-90!
- Single point of failure- den går sönder

ROLLER

- (B) BESLUTSFATTARE
- (U) UPPHANDLARE
- (V) VERKSAMHETSSAKKUNNIG
- (K) KRISBEREDSKAPSANSVARIG
- (L) LEVERANTÖR

Formulera krav

Upphandlings-
föremålet
Analys av
särskilda behov

- Tekniska krav
reservkraft, larm, inkopplingspunkter för nödvatten
- Kontinuitetsplaner
- Risk- och sårbarhetsanalyser
- Övningar
- Jour-/beredskapsfunktioner
- Beredskap av resurser
- Leverans och tillgänglighet
MTBF, MTTR, % tillgänglighet, total tillgänglighet per år

Formulera krav

Leverantören
Förmåga?

- Kontinuitetshantering
  - Riskhantering
  - Systematisk informationssäkerhet
  - Specifik kompetens
  - Upparbetad samverkan
  - Särsk. organisatoriska förutsättningar
- kontaktperson för krisberedskapsfrågor,
förmåga att rapportera /incidentrapporter*

Tydliggör särskilt

- Underleverantörer
- Formulera avtalsvillkor
  - Leveransvillkor
  - Force majeure

Force Majeure

1. Vilka händelser ska ha inträffat?
2. Vilka krav ställs när det gäller att förutse dessa händelser?
3. Hur ska händelsen påverka avtalsparterna för att bli relevant?
4. Vilken är effekten av händelsen? Medför den att avtals- förpliktelsen faller bort eller justeras bara omfattningen eller tiden för leveransen?

Efterklokheter från pandemin mm

Ökade volymer av ”kända köpare”

Ökade volymer, ”nya köpare”

Upphandling av produkter istf från grossist

Kraschade världsmarknader

Beroendekedjor

Logistik med containerbrist och Evergreen

Personaltillgång, egna och influgna experter

Vems är problemet?

Upphandla till samhällsviktig verksamhet

Ska du upphandla eller leverera varor eller tjänster till samhällsviktig verksamhet? I inköpsprocessen måste flera roller vara involverade för att kunna ställa rätt typ av krav på förmågan att stå emot och hantera störningar. För dig som leverantör är det viktigt att veta hur du ska hantera frågor kring risker och sårbarheter.

Vårt samhälle måste fungera även vid samhällsstörningar, det vill säga olyckor, kriser eller krig. För att kunna upprätthålla samhällets funktionalitet oavsett störning är vissa verksamheter viktigare än andra – de är samhällsviktiga.

Samhällsviktig verksamhet är sådan verksamhet som är av betydelse för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner. Det kan handla om anläggningar, noder, infrastruktur eller tjänster, till exempel livsmedelsförsörjning, hälso- och sjukvård, transporter och elförsörjning.

För att säkerställa att de samhällsviktiga funktionerna upprätthålls är det angeläget att offentliga organisationer arbetar långsiktigt med inköpsfrågor och involverar olika delar av organisationen.

Innehåll på denna sida

- [Krisberedskapsaspekter vid upphandling](#)
- [Några viktiga begrepp](#)
- [Viktiga samhällsfunktioner inom olika sektorer](#)
- [Att identifiera samhällsviktig verksamhet](#)
- [Vilken lag gäller för upphandlingen?](#)
- [Krisberedskapsaspekter i offentliga kontrakt](#)
- [Säkerhetsskyddad upphandling](#)
- [Fördjupande information om samhällsviktig verksamhet](#)
- [Lärande exempel](#)

Det händer mycket

- **Utredningen om nationell samordning av försörjningsberedskap (Ju 2021:10)**
- **En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården, SOU 2021:19, SOU 2022:6 mfl samt ett antal regeringsuppdrag**
- **En ny livsmedelsberedskap Dir. 2022:33, Livsmedelsverket RU**
- **Civilt försvar mot 2030 –ett totalförsvar i balans RU (Ju2022/01209/SSK)**
- **Många myndigheter har fått uppdrag, och fler behöver komma, där motståndskraften i samhället är i fokus!**
- **Det betyder inte att den enskilda verksamhetens ansvar tas över!**

När vardagen inte är sig lik....

Från infrastruktur för digitalisering- PTS mfl

Figur 8: Modell för samhällets ansvar för en robust infrastruktur för elektronisk kommunikation.

Krisberedskap i vardagens upphandlingsbeslut?

- Redskapsbäraren's roll i vardagen
  - Sommar, vinter
- Släpfordonets roll
  - Parkskötsel
  - Nödvattenplanen
  - IP Skogen
  - Vegetationsbrand
- Förnyelse av ekipage?
  - Optimerat för vad?
  - Förrådsställa det gamla?

Olika motstående skyddsvärden:

- Ny politiskt uppsatt mål om att reservkraften ska vara förnybar.
- Funktionalitet den viktigaste egenskapen hos reservkraft, inte drivmedel.
- Vissa förnybara drivmedel kan skapa sämre driftsäkerhet
- Frånhänder sig möjligheten att använda andra bränslen som kan vara mer tillgängliga i händelse av storskalig kris eller krig.
- Reservkraftförsörjning av sjukhus är därtill inte en särskilt lämplig testbädd för ny oprövad teknik.
- Alternativt bör man vara ärlig med att säga att de minimala utsläpp som reservkraft genererar är en tyngre vägande parameter än driftsäkerheten på intensivvårdsavdelningar och operationssalar under kris och krig. Det vore så att säga en uppseendeväckande nyordning.

Foto: Caiaimage

Säkerhetsskydd

- Informationssäkerhet
- Personalsäkerhet
- Fysisk säkerhet
- OPSEC....

okt 2022

Tack för uppmärksamheten!

jan-olof.olsson@msb.se

www.msb.se/samhallsviktigverksamhet

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap